

آپے ز جگر چنناں بر آورد  
 افتاد ز غم چو خاک برود  
 از کندن مو پیا سے پر نور  
 پر کالہ تر ز روئے می کند  
 سر مینہ و دوج خراب میگرد  
 زان مشکل کش بر وئے میت  
 خویشاں ہم آمدند دلتنگ  
 کردند بدرد پیرین چاک  
 مجنوں ز خیر برون دار  
 آزرده دل و جگر دیده  
 گام ز درون در نغیرے  
 لیلے گویاں بر آورد خویش  
 بروند برون جنازہ ماہ  
 یکجا شدہ مردوزن فرہم  
 عاشق کہ نظارہ چناں دید  
 در پیش جنازہ رفت خنداں  
 از دیدہ رہ جنازہ میرفت

ج

کا ختر زوش فناں بر آورد  
 وز در دنگت خاک بر سر  
 میرخت بحسب مژدہ کا نور  
 وز بہر سر شک تجھے می کند  
 ناخن بخا خضاب میگرد  
 خونابہ رخ بچوئے میت  
 رخسارہ ز خون دیدہ گلزنک  
 دستار شرف زدند بر خاک  
 آگہ شدہ بد ز زحمت یار  
 بر در بیاد قش رسیدہ  
 وز خانہ پدید شد سر پیرے  
 ایساں ز پس جنازہ در پیش  
 برخاست فناں ز کوچہ و راہ  
 پرویں و بنات نغش باہم  
 برداشت قدم کہ مہناں دید  
 نے در دونہ دل غ در دستاں  
 می گفت سر و دوپائے میکوت

|   |   |
|---|---|
| نظم از میر وجد و حال میخواند<br>کاملت شد از چپسین روز<br>در بزم وصال خوش نشستم<br>در گل نه ازین سفال سائیم<br>وصلی که در روز <sup>از روز ۱۲</sup> قرب جانی<br>بے منت خلق چاره سازیم<br>سرفے که کشیده دشت بالیں<br>وقت که خانه سازد اکنون<br>بے منت دیده روئے بے نیم<br>آن دست که از جانش بدایم<br>بمخانه شویم محئے در موئے<br>زین خواب راز بے ملامت<br>پوید بجز زین پاک با پاک<br>باید جدے به تنگی آر هست<br>گرفه خاک تنگ یا یہ هست<br>نودین حسرت را دریں شور | خوش خوش غزل وصال میخواند<br>کز بجز برست جان پر سوز<br>وز درد و فراق بازرستم<br>بل عنالیہ وصال سائیم<br>نے گنج حباں نہ زندگانی<br>بے طعنہ خلق عشق بازیم<br>از صحبت این تن سفالیں<br>ریحان سے از سفال مجنوں<br>بے زحمت لعل بوسہ حسینم<br>در گردن یکدگر در آریم<br>بمخواب شویم روئے بر روئے<br>سر بر نکینم تاقیاست<br>ماند بظہیرہ خاک با خاک<br>تاہر دو جسد یکے شود رست<br>بتان عدم سرخ سایہ است<br>خلوت کدو نکو ترا ز گور |
|---|---|

۱۲ سفال سے جہم خاکی ۱۲ حسرت سے اسے عالم برنوخ ۱۲ حسرت  
۱۲ ظہیرہ بظاہر سے بجز مقبرہ ۱۲ اش

|  |   |
|--|---|
| <p>نے باہک رقیب در بنا گوش<br/>         نے شگب ملامت گزاناں<br/>         نے دیدہ کشتی ز چشم جاسوس<br/>         وز غم باطل نساخ دیدہ<br/>         مردت خوانم گر آئی کنوں<br/>         میخند کنوں لیک بر خویش<br/>         مری بنمے کہ شادمانی بست<br/>         در نوحہ بیلی اندر افزائے<br/>         موج گسرتش بیلی انداز<br/>         بر یاد کست زلف او کن<br/>         از شایع آں جنازہ کن پاک<br/>         نے بر سوڈ من کہ سوائے او دم<br/>         نے از پئے من کہ بہر او خواہ<br/>         از چاشنی غمش تک ریز<br/>         نام لب او نویں بر سے<br/>         گو کہیں برساں بروج مجنوں</p> | <p>نے از شنب مرا ماں جوش<br/>         نے عربد و فسردہ جانان<br/>         نے بنیش دید باں با فوس<br/>         افتادہ دو یار داغ دیدہ<br/>         لے کا مدو بطمن مجسنوں<br/>         سے دشمن خندہ زن ز حدیش<br/>         سے دوست کت اشک بر وانی<br/>         چندا کہ ز بہر من زنی وائے<br/>         ہر گریہ کہ بہر من کنی ساز<br/>         سوئے کہ کنی بوئے من<br/>         در ماتم اہ بسر کنی خاک<br/>         بر من چو دعاوی دریں دم<br/>         عفو سے کہ بخواتیم ز در گاہ<br/>         در توشہ من کہ تک بیز<br/>         حلوا کہ نسیم پیما پے<br/>         زان بوسہ بخاکش از حد افزوں</p> |
|--|---|

سے فسردہ جانان لے گزراں جانان ۲ حسرت ملے مویہ گریہ و نوحہ (برمان) ۱۲ حسرت  
 ملے اسے از در گاہ اتی ۲ حسرت ملے اسے بجاک بگو ۱۲ حسرت

|   |  |
|---|--|
| <p> در دم زونے رسم بکوش<br/> جاں پاسے کتم پروشتا بم<br/> کاجان عنبر نریا فتم باز<br/> رقص خوش عاشقانه میزد<br/> زیں زمزمه فراق خوش بود<br/> در گریه زار خنده میسکرد<br/> از بخودی آمدہ است در خوا<br/> افسانہ گفتہ را کنت دست<br/> تا خواجگہ نگار خوش خوب<br/> در خاک نند و دعبت خاک<br/> واں کان نمک درو نہاوند<br/> واقفاد بدخستہ لہ پست<br/> روداشت بروی دوش بردوش<br/> افتادہ قرآن بہ بیج خاکی<br/> جستند بغیرت اندراں غار<br/> بر کشتہ ز نند خنجر تیز </p> | <p> رہ ارچہ قیامتے مست بوش<br/> نیں پاہد راہ را نیسا بم<br/> اسے جان عزیز دل مینداز<br/> زمیناں ہمہ رہ ترانہ میزد<br/> آزاکہ درونہ زندہ دوش بود<br/> وانکس کہ نہشت لذت در<br/> خلعتے بگماں کہ مرد بہوش<br/> ویں در دل کس نہ کو بصد خوا<br/> میرفت بدان ترنم و تاب<br/> چوں شد گد آنکہ دور افلاک<br/> گرایاں جسگر زمین کشاوند<br/> مجنوں زمینان انجمن حسبت<br/> بگرفت عروس را در آگوش<br/> دوختہ سے را سپاکی<br/> خوشیاں صنم ز شرم آں کا<br/> تا ساز کنتہ چشم خونریز </p> |
|---|--|

۱۵۵ شعر پروین زخمی سردایہ مردگان باشد (برہان) ۱۲ حسرت

۱۵۶ شور و سبزد جہی اینجامراد قبر ۱۲ حسرت

چوں دست پنجہ در زودندش  
 اور اس پر پنجہ بے خبر بود  
 باہم شدہ بود پوست با پوست  
 کردند بخشش آزموشش  
 بازو کہ حایل صنم گشت  
 افتاد بفرشاں غبار سے  
 پیرے دوسہ از بزرگواراں  
 کیں کار نہ شہوت ہوائی است  
 ورنہ ہوس کسے نہ جوید  
 خوشوقت کسے کہ از دل پاک  
 وصل چہ باہل دل وبال است  
 نفسے کہ نباشدش ہوارام  
 گر عاشقی این معتام دارد  
 تا ہر دو نہ در مٹاک بودند  
 وامر وز کہ شہر بند خاک اند  
 اولی بود از چنین نشانے

پیچاک غضب بسر زودندش  
 پیشش شکوہ زدگر بود  
 پرواز نمودہ دوست با دوست  
 از جاں رستے نہ شہت نوش  
 از ہم تکشاویں کہ خم گشت  
 کہ یا جبہ اکتد یا سے  
 گفتند چشم سیل باراں  
 سترے ز خزینه خدا کی است  
 کہ جان حسنہ زید دست شہید  
 در راہ وفا چہیں شود خاک  
 وصلے کہ چہیں بود حلاکت  
 رامش ز کجا شود و دو دم  
 تقویٰ بجاں چہ نام دارد  
 ز الایں نفس پاک بودند  
 پیدا است کہ خود چگونہ پاک اند  
 پاکیزہ تے بہ پاک جانے

لہ پیچاک اسے پیچ و خم (نیاست) ۱۲ حسرت  
 لہ اسے تازندہ بودند و در مٹاک قبر زلفہ ۱۲ حسرت

از درون آنگاه

در گردن ما و بال ایشان  
 کرد آن همه را درون دل کار  
 بر هر دو فتاده خاک بیزی  
 گریاں سوئے خانه باز گشتند  
 خود حاصل عمر حسرت افسوس  
 بیج است چون پیش وفاتے  
 عمرے کہ نہیں بود چه پیرنت  
 چوں باد رود کہ پس نہ بیند  
 ما سادہ دل و فلک فا باز  
 تیرے کشد آسمان بد کیش  
 کز تے چو گذشت بر تو آید  
 دوزد ہمہ خلق را بیک تیر  
 از مرگ کے کجا شود شاد  
 کیں کار بنو بست خوش باش  
 گرہ نہ ہی خود تو دانی  
 می ترس ز خصم جانی خویش

در ہم کسید حال ایشان  
 از سوز دل آن حکایت زار  
 کردند بد روا شک بیزی  
 زان روضہ کہ دل گداز گشتند  
 ز افسوس زدند نعرہ چوں کوس  
 با آنکہ وہر جہاں بقائے  
 عمر اچہ بادی عمر نریت  
 این عمر کہ روئے کس نہ بیند  
 نقد شدہ چوں تو ان سستہ باز  
 ہر دم بہ کمان کیستہ خویش  
 منگر کہ بد گیرے کشاید  
 از تے کہ جہد بہ گاہہ پنخیر  
 آنرا کہ بود بمرگ بنیاد  
 در نوبت کس کمن خوشی فاش  
 گیر درہ تو اجل نہانی  
 غافل مشو از جوانی خویش

|   |  |
|---|--|
| <p> از عاریتِ زمانہ ننگت<br/> کز ز یور عاریت کنت نماز<br/> از موعے یہ حساب شویست<br/> ہمیشہ ہم زنی شود روز<br/> ماہی گیرے بنیمہ شست<br/> از نیمہ شست اور نستند<br/> چہ کنتہ چہ نو در آسما جو<br/> ہم پختہ فتہ ز شاخ و ہم خام<br/> چہ ہیزم خشک پسر گل تر<br/> کایں جلد متاع رستیجہ بست<br/> باشد دم گرگ و دام روباہ<br/> کاں تیغ نماید نہ دندان<br/> بس خندہ کہ آن ز خنناگی<br/> دست از رہ خود بخون نوشنے<br/> غارت گر جسدہ چیز نیزند<br/> در قلعہ دروں چہ حال باشد </p> | <p> موعے بہت کہ تیرہ رنگت<br/> ناخوش بوداں عروس س طناز<br/> این چشمہ خور کہ آب جویست<br/> این شب کہ تر بہت عشرت آموز<br/> ہر مرد میر تو بر آسماں ہست<br/> از نیم و تمام ہر چہ بستند<br/> چرخ ست خراں آسماں رو<br/> صحر جو ز ند بوستاں گام<br/> آتش چو شعلہ بر کشد سر<br/> باز ارجباں میں کہ تیر بہت<br/> صبحش منکر کہ ہست دلخواہ<br/> شامش منکر کہ ہست خنداں<br/> خندیدن آسماں ہلاکیست<br/> چوں شد برہ تو شیر بد خٹے<br/> انجم کہ رقیبت جملہ چہیزند<br/> دزدی کہ ز کو تو ال ہشد </p> |
|---|--|

۱۔ یعنی چون زمانہ عاریت ترا موعے سیاہ وادہ است اسباب ننگت نہ سماں خزاہ حسرت  
۲۔ نگاہاں حسرت

|  |            |  |
|--|------------|--|
| <p>گنجینہ نقیب زن چہ محتاج<br/>     راہی است کہ میر و شب و روز<br/>     کاسے ست کہ میزنی دین راہ<br/>     پیدا است کہ چند زندہ مانی<br/>     بستند طویلہ بر قیامت<br/>     رفتند چنانکہ پس ندیدند<br/>     جا گرم کنند بہر وہ روز<br/>     طوفان بتور در گنج<br/>     کو بچہ خویش را خورد پاک<br/>     نیست گرا بیت بد نبال<br/>     میں تا چو تو چست یاد دارد<br/>     زیں خضر کا مردہ ریگ تا چند<br/>     و آن زربہ کساں رسیدہ گرت<br/>     بر ہیج بوند دل کہ ہیج ست<br/>     گر باز کنی چہ پیش ہیج<br/>     چندیں چہ دوی ز بہر خاکے</p> | <p>بیت</p> | <p>خازن چو کند خسرینہ تاج<br/>     این کند باط عشرت اندوز<br/>     ہر دم کہ زنی تو گاہ و بیگاہ<br/>     با تاختے بدیں روانی<br/>     بس خرفتاں کہ در اقامت<br/>     زیں مرحلہ چوں بروں جہینہ<br/>     خامی ست کہ در سرانے پر ہونہ<br/>     در سینہ خود در نہ گنج<br/>     بگل زوقائے مادر خاک<br/>     گفتی کہ مرہت این زرو مال<br/>     گنجے کہ دل تو شاد دارد<br/>     خوشدل شدت چو کوک از قند<br/>     از لب نئے رمیدہ گرت<br/>     ہیج ست دے کہ ہیج ہیج ست<br/>     چوں بر گروتی نہی ہیج<br/>     خاکست خزینہ در معاکے</p> |
|--|------------|--|



|   |   |
|---|---|
| زائکس شکست کہ رنگ دارد  | ایں شبیہ کہ نمیش رنگ دارد   |
| <p>ایں مویہا پچیدین گیسوئے منور ماور مغفورہ خویش کہ تاب<br/>         اشیب نوری دشت و برشت افتاد و بدین نالہائے سوز<br/>         نفس رخس و خاکستر کردہ شدہ و گوہر پاک برادر حسام الدین را<br/>         کہ در میان خواب خورد مورچہ گشت روشن گردانید آمد<br/>         تعذہا اللہ تعذہا</p> |   |
| <p>ما تم زدہ کیست کہ جہاں نیست<br/>         از روزیے خوشین بدیں روز<br/>         ہم ما در وہم برادرم رفت<br/>         گم شد دومہ دو ہفتہ امن<br/>         دہرم بدو دہرہ خست مینہ<br/>         چرخ از دو طپانچہ کرد یا ہم<br/>         فریاد کہ ما تم دو افتاد</p>                       | <p>ما تم کہہ شد جہاں نہاں نیست<br/>         ز انجملہ منم یکے دریں سوز<br/>         کا سال دو نور ز اخترم رفت<br/>         یکہفتہ ز نخت تفت من<br/>         ہجرم زدو سو کشید کینہ<br/>         نخت از دو شکنجہ داد پیچم<br/>         ما تم دو شد و غم دو ہفتاد</p> |
| <p>۱۳ شب نوری یعنی پیری نورین ست ۱۲ ش ۱۳ روزی قیمت ۱۲ حسرت<br/>         ۱۳ دہرہ بروزن بہرہ شمشیریت کوچک (بربان) ۱۲ حسرت</p>   |   |

|   |   |
|---|---|
| <p>             یک شعلہ بے سمت خمی منے را<br/>             یک سرد و خار بزرگمیسرد<br/>             دویم ز نیش چکو نہ خیزد<br/>             گر شد زمیاں دو نیم شاید<br/>             و ز نالہ ہچو تیغ خوردن<br/>             گر خاک بسہ کنم چہ باکست<br/>             رواز چہ نمی نمائے آخر<br/>             برگریہ زار من بختبائے<br/>             روتاقتی از بہشتی خویش<br/>             مار از بہشت یاد گاریست<br/>             آینه خون تست با شیر<br/>             تا جاں نرود کجا شود کم<br/>             از نشینہ من کجا شوی دو<br/>             گستاخی من ز حدیروں بود<br/>             گا زردہ شدی زمین ز حدیث<br/>             قدرت بکہ ام روئے خواہم           </p> | <p>             حیف مت دو داغ چوں منے را<br/>             یک سینہ دو بار بزرگمیسرد<br/>             از یک لکہ آنکہ رخت ریزد<br/>             آن دل کہ دوسوے میگراید<br/>             خون شد دلم از در یغ خوردن<br/>             چوں مادر من بزیر خاکست<br/>             اے مادر من کجائے آخر<br/>             خنداں ز دل زیں بروں آئے<br/>             راندی بہ بہشت کشتی خویش<br/>             ہر جا کہ ز پائے تو غباریست<br/>             شیرازہ جزو من زقتید<br/>             مہرے کہ بشیر شد فرہم<br/>             گیرم کہ شدی ز دیدہ مستور<br/>             ز انجا کہ نوازشت فزوں بود<br/>             آزدوہ دلم ز کردہ خویش<br/>             با این خجلی کہ روسیام           </p> |
|---|---|

از زویہ اول

تازاں بے ادبی کہ بیش کرم  
 بر دل کہ صبوریش سپریت  
 در زندگیت ز روئے حادث  
 تا خانہ بود ز دولت آباد  
 دولت چو عمارت ز دست بود  
 من کایت بچرخانده ام باز  
 نعمت بجنور سہل چیزست  
 مردم کہ نیوفتد بہستی  
 نشناسد مرد قدر خویشاں  
 آنکس شرف حضور داند  
 آید چو غنیمت عزیز در پیش  
 ہر لقمہ کہ خوشترست و دلکش  
 نبود بخورش چو میل چنداں  
 ذات تو کہ حسن جان من بود  
 نام تو ز نقش دولت انباز  
 با ناز مناساند دولت خفت  
 نے نے کہ ترا چو نام زندہ بہت

اینک ز فراق ز غم مردم  
 تیرے ز فراق سبب تر نیست  
 خاں بدم از چنین سعاد  
 قدرش نشناسد آدمی زاد  
 مالیدن دست کے کند سود  
 میدانم گر چہ مانده ام باز  
 ہر کہ کند دست شد عزیزست  
 کے دانند در بندستی  
 تا دور نیوفتد از ایشاں  
 کہ ذوق حضور دور ماند  
 آنکس کہ عنبر ز رخسار پیش  
 باشد بقیاس آرزو بخشش  
 علو خاکست زیر دندان  
 پشت من پشتبان من بود  
 ہم دولت بندہ بود وہم نام  
 ناز از چہ کنم چو دولت خفت  
 خود دولت من ہاں بندہ

|   |   |
|---|---|
| <p>تعمیر کلاہ و خویش سازم<br/> بل نایب ہم عظیم است آن<br/> پند تو صلاح کار من بود<br/> خاموشی تو ہی وہ پند<br/> از ہوش تو اس شدیدہ از گوش<br/> کے پند تو رہ برد بگو شمع<br/> بر دی رقیے مغیرہ منضوب<br/> در خورد عمل بودہ انجام<br/> در پردہ قدس باریابی<br/> خوشنوی خویش کن شفیع<br/> رخشنده تری ز ماہ و خورشید<br/> فرزند تو و برادر من<br/> بودہ است چونام خود مبارک<br/> ہم کابک من ز بروج افلاک<br/> شاہین دلاور شکاری</p> | <p>نام تو پناہ خویش سازم<br/> نے نام کہ مونس غم است آن<br/> روزے کہ لب تو در سخن بود<br/> امروز ہم ہم بس و پیوند<br/> لیکن سخن تو گر بود ہوش<br/> فاصل چوسنے کہ نیت ہوشم<br/> ز اینجا کہ بزند گانی خوب<br/> اکونت گماں برم کہ ناکام<br/> گر بیج رواج کاریابی<br/> یا د آر بضررت رفیع<br/> دائم کہ تو در بہشت جاوید<br/> چون ست بر تو ہمسر من<br/> قتلغ کہ مر از حق تبارک<br/> از اوج و قابو تر پاک<br/> نے نے غلطم کہ در سوای</p> |
| <p>۱۵ اسے امروز ہم مرا ۱۲ حسرت ۱۵ اشارہ بجانب آیہ غیر المنضوب طیم ۱۲ حسرت<br/> ۱۶ ناکام بالضرور (غیاث) ۱۲ حسرت<br/> ۱۷ قتلغ اسم ترکی ست ۱۲ حسرت</p>   |   |

در معرکہ اژدہا نظیر سے  
 رواز ہمہ سو برزم چوں تیغ  
 آئین عنبر تمام کردہ  
 در حلقہ دست چوں پدر شیر  
 چوں حرف پدر ہمہ زبیر کرد  
 شد جان پدر زجان او شاد  
 اسے مونس ویاورم غم نسیم تو  
 بے مونس بے رفیق بے یار  
 بودی زتوان بے ترا زو  
 رفتی و توائ ز بازوم رفت  
 خواہم کہ بستن شتابم  
 بسیار شب بشار دمانی  
 تا عاقبت آں سے طرب سزای  
 و در آن کہ قبح لبالبیت داد  
 چه شد کہ تنگ سے شراب گشتی  
 خوشیاں کہ ز خویش سیر کردند

درستی بادہ شیر گیر سے  
 تیغ از ہمہ رو چو برق و تیغ  
 دولت بقبشس جام کردہ  
 نے ہجو من شکستہ شمشیر  
 ہم سبزم ولایت و گر کرد  
 لیکن غم او بجا غم ہنتاد  
 نہ از دل کہ زجاں خورم غم تو  
 چونی و چہ سیکنی در آں خار  
 بازو سے من و توائ بازو  
 نقد شرف از ترا زوم رفت  
 جویم نولے از کجاست یا ہم  
 آمد بصبر و کلامانی  
 کیان در او فکرت از پاسے  
 در خور ہشمن شبت داد  
 پیش از دگر اں خراب گشتی  
 لختے پشش و لیر کردند

از ہر چند طلب کنیم زیانم

لے لے بادہ جوانی ۲ حسرت ۳ لے از بر ۲ حسرت ۴ لے در پے پر باختر شتافت ۲ حسرت  
 لے لے بے اندازہ ۲ حسرت ۳ تنگ شراب کلفرت کرد و ہمت کرد و ۲ حسرت

کوشند اگر چه در جدائی  
 بنام سُرُخ این چه روستے بہا ہے  
 گر ننگری این تن خسرا ہم  
 از خواب تو در برادران تاب  
 دوری ہمہ گر چہ یاد دست است  
 فریاد کنم ز جان نامشاد  
 ہر دم خورم از فسوس خاکے  
 ہر نیم شبے و صبح گاہے  
 چون تو نکلی بیوسے من راہ  
 دامنم کہ بدیں شغب فرانی  
 لیکن چہ کہم چوناشکی ہم  
 اے درد تو ہم طویلہ من  
 در خاک نہ زان منطاشدی گم  
 غرابِ دل ارچہ خاک بہیرت  
 تائی چو بکوشتم فرا چنگ  
 نگیس کہم این دل پر ہش  
 در سینہ ہم ز سوگواری

تاج

زیناں نہ بزند آشنائی  
 بیدار شو این چه دیر خوابت  
 بارے بیخ خوانسا بخوابم  
 خوش کردہ تو با برادران خواب  
 دوری ز برادران ارشست  
 فریاد کنشوی تو فریاد  
 خود نیست چو من فسوس خوار  
 از حسرت تو بر آرام آہے  
 از آہ چہ خیزد دم ہماں آہ  
 ز انجا کہ تو رفتہ نیانی  
 خود را بہ بہانہ می فریہم  
 حال تو بروں ز حیدر من  
 کائی بنظر ہمہ مردم  
 در یافتت برستہ بہرست  
 از بے گری بدل ہم ننگ  
 کاش باشد بنگ و بخش  
 غمناے ترا بنگاری

|  |  |
|--|--|
| <p>نام تو بصب کردن دل<br/>         نقش تو بدل نگار سازم<br/>         آیم تو چون شکستہ رائے<br/>         دعوت چو در امید گیرد<br/>         ہم تو ز نصیب آبنمانی<br/>         ریح تو کہ باد دور از آور<br/>         شاید کہ بافتاق فرخ<br/>         گوئید بہر سکون و سیرے<br/>         تا چوں لبوئے شما کہم راہ<br/>         یارب کہ بر حمت گنہ شوئے<br/>         آمرزش خویش یار شاں کن<br/>         میدار بخند شاں فرہم</p> | <p>طو مار کُنتم گردن دل<br/>         وز یاد تو یاد نگار سازم<br/>         خوانم بشکستگی دھانے<br/>         امید پذیر و در پذیرد<br/>         بفرست نصیبم آنچہ دانی<br/>         باشد چو نسیتی روح ماور<br/>         آرید بر حمت حسد اخی<br/>         ایمان مراد عاشے خیرے<br/>         مومن چو شماروم الی اللہ<br/>         از کرد گنہ بشوئے شاں روئے<br/>         بخشایش خود تشار شاں کن<br/>         نوبت چو من رسد مرہم</p> |
|--|--|

زین پنج

در ختم این نامہ مسلسل مجنوں کہ ہر شیش مقبر قلبت من خط کشیدن بزحمت  
 حرف گیراں کہ صحیفہ مردمان را انگشت پیچ کنند و چون نامہ انشاں باز  
 کشالی یہ پیچید از پیچ پیچ شستے لیام چہ التفات انشا اللہ کہ اما کتابین  
 ایں نامہ سیاہ را بر من نہ پیچا نند یوم نطوی لہما کطلی لہما کطلی لہما کطلی

حرف و کلمات من ہاں زین پنج کلمات است

|                              |                           |
|------------------------------|---------------------------|
| <p>چوں گنج ہنر کف و نجسم</p> | <p>نوبادہ غیب است ختم</p> |
|------------------------------|---------------------------|

لے لیاں دو تانہ حضرت علیہ نوبادہ ہر چیز نود آمدہ و ہر چیز را نیز گنہ از کہ دیدن چشم را خوش آید و پند طبیعت باشد بر ان

ارزانی گوہر گراں خیز  
 آمد فلک آتین کشاوه  
 انجم کہ کشاوه تحفہ دیدند  
 باقی کہ نہاشت قیمت ایام  
 از غفلت این سرود و این سخن  
 میخواست بے دل ہوس باز  
 بیرون دہم از دم دروئے  
 پے بر پے او چنانکہ دانم  
 از شیوہ خود در میدہ گشتم  
 چیدم بقتل نمونہ پیش  
 آرایش پیکر مسانی  
 کاں مایہ کہ صنعتے بود خام  
 چشمے کہ دے برد بتاراج  
 در و عمہ کنی برابرے نہشت  
 زان سکہ کہ مرد پر ہنر نہشت  
 کہ خود بزلال من شدی فوق

از ہر دو سہ

کرد از ہمہ خوشتر زندہ را نیز  
 نہ بجز در آتین ہنساوہ  
 دتے بستارہ خریدند  
 داوم قدرے بشتری دام  
 پاکوفت فرشتہ بر ہم صحن  
 کہ سحر تہدیم نوکنم ساز  
 با جادوئے رفتہ ہم فونے  
 گفتم قدمے زون تو انم  
 تسلیم ہماں جسدیدہ گشتم  
 بروم زمیاں تکلّف خویش  
 بستم بلاست روانی  
 از شیوہ من بروں دنام  
 دانی کہ بسر نہ نیست محتاج  
 چوں سبزہ تر بود در نہشت  
 بہ زین نتواں نمونہ برداشت  
 ممکن نشدیش در میاں فرق



زیر پیش تفاوتی ندانم  
 مردم کہ بزا د تو امانند  
 دو خط کہ نویسی از یکے دست  
 کلک لپه کشد و نقطه بر کار  
 نقاش کہ پیکرے نشان کرد  
 مانی کہ تسلیم زین خیال است  
 مقصود من از بیان این حرف  
 کا قلم کساں بزہرہ شیر  
 ہر چند کہ این خط مسلسل  
 دائم بقین کہ <sup>بجود خط</sup> حاسد خس  
 لے آنکہ پچہ مرا نہی نام  
 از من نظرت بحشم سوزن  
 غوبال سپر کنی چو در جنگ  
 گرماز ہنر تھی میسا نیم  
 از دعوی این خیال سنجی  
 بنود چو فسانہ نو نامی

کاں از دل اوست میں زجام  
 ہم ہر دو بیکہ گرفت مانند  
 ہم نوع تفاوتے در آن است  
 ہم بیش و کمی بود بمقدار  
 دیگر تو انداختن اں کرد  
 مانند بشتنش محال است  
 طرز سخن است و صرفہ صرف  
 بہ زیر نتواں شد بشمشیر  
 موسے بود ز حرف اول  
 پشیمند رسم کند بر <sup>پیش</sup> طلسم  
 وز غورہ خویش خوش کنی کام  
 و ندر دت تو ہزار روزن  
 زخم آوردت ز صد و آہنگ  
 بارے تو بگونی تا بد انیم  
 ناگفتہ ملاف تا زنجی  
 بیوہ چہ لانی از نظامی

لے بر طراں از پشیمند نقش و نگار کردن غیر موزون است ۱۲ اسرت لے بنخف ہی بیوہ ۱۲ اشش

گفتی دم دوست مرده را بریت  
 گزراں قدح آری آنخوردم  
 لیکن بتوار بود متاعے  
 صد رحمت ایزدی برآں مرد  
 از خوان کساں نواله دایان  
 من کرده ام این فعل شماری  
 و انم کہ بچاشنی این شمشد  
 لیکن نرد و جنیبت لنگ  
 زان کرده ام این فرائے خوش ساز  
 وقتے کہ دریں دم حیلت  
 زنده است یعنی اوستام <sup>بجوں تیلی ۱۲</sup>  
 آسنت زبے سخنو رست  
 میداد چون خطم نامہ رایج  
 آن بجر کہ بر لبش خست  
 آنکس کہ قدم چاں سپرد است  
 انصاف مرا مہراست بارے

آن زان ولایت زان تو چیت  
 بے گفت تو اعتراف کردم  
 بکشاز و دوکان خود قناعے  
 کہ کیسہ خود بود جو انمرد  
 بر نیہ بود قبساله دادن  
 تو نیز بسیار تاجہ داری  
 گوئی صد و پنجمی بصد جبہ  
 پویاں و دواں ہزار فرنگ  
 تا گوش زمانہ را کہنم باز  
 ہمیشہ اولیں نیات است  
 در نیت منش حیات و ادم <sup>یعنی جنوں</sup>  
 کہ نکتہ وہاں عالی شست  
 باقی نگذاشت بسہ رایج  
 محتاج ستایش کے نیت  
 انصاف خود آنچه بود بردہ است  
 کہ بیچ کہم چنین نگارے

|  |  |
|--|--|
| <p>نہاؤزیک و ش بروں پائے<br/> نمود مگر بیشتر ہی جسد<br/> چوں یک فنہ بود شد یگانہ<br/> آن کار کند کہ نیکش آید<br/> بہتر ز حریر بان خامست<br/> ہنگامہ خندہ را کند تیز<br/> بازی کند از دم قیاسی<br/> بودہ است درین متاع در خورد<br/> وز شغل زمانہ دست شستہ<br/> کائے نہ دگر مگر ہمیں کار<br/> خاطر زہر التفات خالی<br/> آسودگی تمام بنیاد<br/> اسباب معاش را نطلایے<br/> میگوئے سخن چو کام دل بست<br/> چوں نایدش این سخن فرہم<br/> از خوشگی چو دیک در جوش<br/> در گوشہ غم نگیرم آرام</p> | <p>اور آئندہ شکر گوہر آئینے<br/> صد طرز سخن چو شکر و شند<br/> او بود یک فنی نشانہ<br/> وانا کہ در جنبہ دکشا یہ<br/> گا ذکر کہ بکار خود تمامست<br/> لنگے کہ برقص شد یک خیز<br/> کورے کہ کند گہر شناسی<br/> آن گنج نشان گنج پرورد<br/> وانکہ ز جہاں منہ را غ جتہ<br/> بائے نہ بدل مگر ہمیں بار<br/> کوشش ہمہ در سخن سنگالی<br/> کینچے و دے ز محنت آزاد<br/> از ہر کئے و نیک نامے<br/> بے جنبش پائے کام در دست<br/> چندی سبب مراد باہم<br/> مکیں من ستمند بہوش<br/> شب تا سحر از صبح تا شام</p> |
|--|--|

|  |   |
|--|---|
| <p>پیش چو خوشے تادہ برپائے<br/> دستم نشو و ز آب کس تر<br/> و آن بخیج کہ من برم ہمد باد<br/> ریزند جوش و سلی بخواری<br/> یایم ز فراغ دل نشانی<br/> کاوندہ چند بر آرد اینک<br/> یا رغبت سینہ را دہم داد<br/> کاں در دل گنج بر زبان<br/> گنجینہ کشائے کاں غیب<br/> بیک زماں دو دمعانی<br/> دلالت کرا ماندہ بے کار<br/> چندی بر نو دہم بیک چوب<br/> بوسے قدرے خلاص جانم<br/> آفاق چگونہ کردے پر<br/> معلوم کند حد سخن بخیج</p> | <p>پشم ز برائے نفس خود رائے<br/> تا خوشے نرو و ز پائے تا سر<br/> مزدوشے کہ دہند منت داد<br/> چوں ترک حلف کشد بزاری<br/> گرا ز پئے ہفتہ ز مانے<br/> سہل ست بفرستے چنانک<br/> مدوح خجستہ را کنم یاد<br/> بخت ایں کہ سخن بیک غنان<br/> کلم کہ سرش زبان غیب<br/> آواز دہم چو در روانی<br/> از جنس نظم گرم رفتار<br/> با چنداں مثل خاطر آشوب<br/> گرا ز ہمک پوسے آب نام<br/> روشن گشتے کہ از چہیں نور<br/> با اینہم ہر کہ بیند ایں گنج</p> |
|--|---|

لے اے مزد بخیج من دہند منت عطا کنند بخیج مراضلہ ششماندہ ۱۲ حضرت

تعلیٰ غیبی بخت ست ۱۲ حضرت

|  |                    |   |
|--|--------------------|---|
| <p>خود ناز کند حکایت از پست<br/> من قیمت لعل خود شناسم<br/> من خود کنم آفرین خود باد<br/> لید بزبان خویش خود را<br/> گوشانه سینه خار دارد<br/> در شستن عیب خویش دانه است<br/> سوان در شهنش پست<br/> شوید بزبان جرات خویش<br/> تو شیری خویش نگه دار<br/> خاصه که چنین شکار کردم<br/> ز آهو گیر آن عالم آزاد<br/> مخون پیل بکشت اول<br/> سالش تو دست و شش دست<br/> جله دو هزار و شش دست<br/> ما بعد نوشتنش مقابل</p> | <p>بجای<br/> ت</p> | <p>انصاف من از تو ندی امروز<br/> در تو ندی بجای سپاسم<br/> در تو کنی ز آن سرین شاد<br/> هر کس ز برت نیک بد را<br/> گر چه زبان نه حق دارد<br/> مردار چه عقل ناتوان است<br/> گاده که زبان او در دست<br/> سگ نیز برت را حش خویش<br/> چون من بگی نمودم اقرار<br/> نه نه نه سلم که شیر مردم<br/> ایں آهو شیر گیر من باد<br/> از شکر خدای خوش گم نام<br/> نامش که زایب شد بجهن<br/> تاریخ ز هجرت اگر بگذشت<br/> بیش بشمار راستی است<br/> هر کو نکند بطبع قابل</p> |
|--|--------------------|---|

لک آهو گیر عیب من است

|                         |   |   |   |  |
|-------------------------|---|---|---|--|
|                         | <p>کم باد و را خلاصی از چشم<br/> از چشم ضنا کند نگاہے<br/> انصاف طلب کنم یہ تجھیں<br/> کار استم این ورق بنامہ<br/> چشم از تو بجز سیر ہی نہ دارم<br/> بروے ز شریعت آفرینیت</p> | ق | <p>یا بیتے ازین عسدر کند کم<br/> امید کہ ہر فرد پناہ ہے<br/> ز انکس کہ نگہ کند بہ تمکین<br/> یارب کہ من سیاہ نامہ<br/> ہر چند بد آمد این شمارم<br/> شعر ارچہ صلاح کار دینیت</p> |  |
|                         | <p>ایں نامہ منزلے آفریں باد<br/> انشاء اللہ، چھپنیں باد</p>   |   |   |  |
| <h1>بَلَخِ تَر تَر</h1> |   |   |   |  |